

3. 10. 2024

ID: 118613

Odpovědnost státu za škodu

Podání návrhu na zastavení exekuce jako podmínky pro založení odpovědnosti státu ve smyslu § 8 odst. 3 zák. č. [82/1998](#) Sb. platí i ve vztahu k exekucím nařízeným před 1. 1. 2013.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky č.j. 30 Cdo 2552/2023-123 ze dne 27.6.2024)

Nejvyšší soud rozhodl v právní věci žalobce M. M., zastoupeného Mgr. J.H., advokátem se sídlem ve F.-M., proti žalované České republice - Ministerstvu spravedlnosti, se sídlem v P., o zaplacení částky 1 966 667 Kč s příslušenstvím, vedené u Obvodního soudu pro Prahu 2 pod sp. zn. 14 C 47/2022, o dovolání žalobce proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 19. 10. 2022, č. j. 13 Co 322/2022-62, tak, že rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 19. 10. 2022, č. j. 13 Co 322/2022-62, se zrušuje a věc se vrací tomuto soudu k dalšímu řízení.

Z odůvodnění:

I. Dosavadní průběh řízení

1. Žalobce se žalobou domáhá po žalované náhrady škody ve výši 1 966 667 Kč, která mu měla vzniknout v důsledku nezákonné exekuce, nařízené vůči němu jako povinnému usnesením Okresního soudu ve Frýdku-Místku ze dne 15. 8. 2012, č. j. 28 EXE 4884/2012-9. Exekucním prodejem žalobci patřících nemovitostí byla vymožena právě žalovaná částka, k jejímuž vrácení žalobci po zastavení nepřipustně vedené exekuce nedošlo.

2. Obvodní soud pro Prahu 2 jako soud prvního stupně rozsudkem ze dne 23. 6. 2022, č. j. 14 C 47/2022-42, rozhodl tak, že žaloba s návrhem, aby žalovaná byla povinna uhradit žalobci částku ve výši 1 966 667 Kč, se zamítá (výrok I), a dále uložil žalobci zaplatit žalované náhradu nákladů řízení ve výši 300 Kč, a to do tří dnů od právní moci usnesení (správně „rozsudku“ - pozn. Nejvyššího soudu) (výrok II).

3. Městský soud v Praze jako soud odvolací napadeným rozsudkem rozsudek soudu prvního stupně potvrdil (výrok I rozsudku odvolacího soudu) a rozhodl, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů odvolacího řízení (výrok II rozsudku odvolacího soudu).

4. Soud prvního stupně vyšel z následujících skutkových zjištění. Na majetek žalobce, jakožto povinného v exekucním řízení, byla Okresním soudem ve Frýdku-Místku nařízena exekuce, a to k vymožení pohledávky na základě exekučního titulu - rozhodčího nálezu č. A/2011/01461 ze dne 2. 4. 2012 vydaného JUDr. Janou Kurkovou. Exekucním prodejem žalobci patřících nemovitostí byla vymožena žalovaná částka, tedy 1 966 667 Kč. Usnesením soudního exekutora Mgr. Jaroslava Kocince, LL.M., ze dne 17. 8. 2018, č. j. 142 EX 01389/12-361, byla následně exekuce zastavena jako nepřipustná z důvodu neplatné rozhodčí doložky, a tedy neplatnosti exekučního titulu, a to na návrh oprávněného. Žalobci však již nebylo vráceno vymožené plnění. Žalobce se obrátil se svým nárokem na žalovanou, a to žádostí doručenou žalované dne 17. 2. 2021, přičemž žalovaná žádost neshledala důvodnou a žalobci náhradu škody neposkytla.

5. Soud prvního stupně se nejprve zabýval otázkou existence odpovědnostního titulu z hlediska zákona č. [82/1998](#) Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem a o změně zákona České národní rady č. [358/1992](#) Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), dále jen „OdpŠk“, v posuzovaném případě. Odkázal na judikaturu Nejvyššího soudu (konkrétně rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 9. 9. 2020, sp. zn. 30 Cdo 2306/2020), podle kterého v případě exekuce nařízené podle exekučního řádu ve znění účinném do 31. 12. 2012 může být titulem odpovědnosti státu za škodu pravomocné usnesení o nařízení exekuce, bylo-li pro nezákonnost změněno nebo zrušeno (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20. 11. 2012, sp. zn. 30 Cdo 279/2012, či rozsudek ze dne 10. 2. 2014, sp. zn. 30 Cdo 2485/2013). Dále judikatura dovodila, že pravomocné rozhodnutí o nařízení exekuce nemusí být nutně výslovně zrušeno pro nezákonnost, avšak pro zjištění jeho nezákonnosti postačí, je-li tato konstatována jiným, později vydaným rozhodnutím soudu, vedle něhož nemůže původní rozhodnutí o nařízení exekuce obstát. Takovým rozhodnutím je i usnesení o zastavení exekučního řízení z důvodu, že se vykonávané rozhodnutí nestalo dosud vykonatelným (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 1. 2019, sp. zn. 30 Cdo 2407/2017). Uvedené závěry byly odůvodněny tím, že usnesení o nařízení exekuce a pověření exekutora sice neukládá žádnou povinnost k plnění, avšak s jeho doručením povinnému zákon spojuje právní následek v podobě tzv. generálního inhibitoria. Bez ohledu na právní moc tedy zákon spojuje s doručením usnesení o nařízení exekuce a pověření exekutora jejím provedením právní následky, jež povinného citelně omezují v dispozicích s vlastním majetkem (srov. náleží Ústavního soudu ze dne 21. 1. 2013, sp. zn. IV. ÚS 3115/12). S ohledem na shora uvedenou judikaturu dovolacího soudu soud prvního stupně uzavřel, že v posuzované věci došlo k vydání nezákonného rozhodnutí ve smyslu § 8 OdpŠk, kterým je usnesení ze dne 1. 8. 2012 (správně „15. 8. 2012“ – pozn. Nejvyššího soudu) o nařízení exekuce, z důvodu jejího zastavení usnesením ze dne 17. 8. 2018, v němž se promítla skutečnost, že exekuční titul neměl být rozhodcem vůbec vydán pro neplatnost sjednané rozhodčí doložky. Rozhodčí nález neměl rozhodce vůbec vydávat, neboť k vydání rozhodčího nálezu došlo dne 2. 4. 2012, tedy po vydání usnesení Nejvyššího soudu ze dne 11. 5. 2011, sp. zn. 31 Cdo 1945/2010, kterým došlo k sjednocení judikatury ohledně neplatnosti rozhodčích doložek. Soud prvního stupně se dále zabýval podmínkou vzniku škody na straně žalobce a příčinnou souvislostí. V posuzovaném případě soud prvního stupně neshledal příčinnou souvislost mezi tvrzenou újmou a nezákonným rozhodnutím. Soud prvního stupně měl za to, že primárně odpovědným v předmětné věci není exekuční soud (Okresní soud ve Frýdku-Místku), byť mohl pochybit ve vztahu k nařízení exekuce na majetek žalobce, nýbrž rozhodce, který rozhodčí nález neměl vůbec vydávat, neboť k vydání rozhodčího nálezu došlo dne 17. 1. 2012 (správně „2. 4. 2012“ – pozn. Nejvyššího soudu), tedy po vydání usnesení Nejvyššího soudu ze dne 11. 5. 2011, sp. zn. 31 Cdo 1945/2010, kterým byla sjednocena judikatura ohledně neplatnosti rozhodčích doložek. Žalobci tak dle soudu prvního stupně případná škoda vznikla v příčinné souvislosti s vydáním rozhodčího nálezu. Soud prvního stupně k tomuto uvedl konstantní názor dovolacího soudu, že nárok na náhradu škody způsobené nesprávným úředním postupem či nezákonným rozhodnutím může být vůči státu úspěšně uplatněn pouze tehdy, jestliže by poškozený nedosáhl uspokojení své pohledávky vůči tomu, kdo by k němu byl jinak povinen (viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 4. 11. 2004, sp. zn. 25 Cdo 1404/2004, ze dne 2. 6. 2011, sp. zn. 28 Cdo 4230/2010, nebo ze dne 14. 9. 2011, sp. zn. 28 Cdo 2154/2011). Jinými slovy, svědčí-li poškozenému jako věřiteli právo vůči jeho dlužníku, které může (úspěšně) uplatnit, respektive uspokojit, nevzniká mu dosud vůči státu nárok na náhradu škody způsobené výkonem veřejné moci nesprávným úředním postupem či nezákonným rozhodnutím. Pouze v případě, že pohledávku oprávněného nelze jako přímý nárok uspokojit, vzniká oprávněnému škoda spočívající ve ztrátě majetku. S ohledem na shora uvedené důvody soud prvního stupně považoval žalobu za nedůvodnou a v celém rozsahu ji zamítl. O náhradě nákladů řízení soud rozhodl dle § 142 odst. 1 o. s. ř. a přiznal žalované, která měla plný úspěch ve věci, právo na náhradu nákladů řízení.

6. Odvolací soud pro stručnost odkázal na skutková zjištění soudu prvního stupně, která byla učiněna

správně a úplně.

7. Odvolací soud dále dospěl k názoru, že závěr soudu prvního stupně o nezákonnosti exekuce je správný, odpovídající věcným důvodům, které vedly k jejímu zastavení. Dle odvolacího soudu však neobstojí úsudek soudu prvního stupně o tom, že by za žalobcem tvrzenou újmu měl odpovídat rozhodce, ať už výlučně či přednostně před státem (jak žalobce případně namítl v odvolání). Rozhodčí nález totiž k exekučnímu prodeji žalobcových nemovitostí vést nemohl, tento prodej umožnilo výlučně usnesení o nařízení exekuce, jež je rozhodnutím soudu. Ustanovení § 8 odst. 3 OdpŠk vychází dle odvolacího soudu z obecné zásady prevence. Je věcí účastníka řízení, aby již v samotném řízení využil všech prostředků, které mu poskytují procesní předpisy k ochraně jeho práv a které jsou zároveň způsobilé odstranit nezákonné rozhodnutí. Z hlediska nároku na náhradu škody proti státu jde k tíži účastníka řízení, pokud tak neučinil, ačkoliv mu v tom nebránily žádné závažné důvody. Pouze tehdy, postupoval-li uvedeným způsobem, a přesto rozhodnutí, jehož výkonem mu posléze byla způsobena škoda, došlo do právní moci, je namístě, aby stát odpovídal za škodu, vyšlo-li následně najevo, že jde o rozhodnutí nezákonné. Případy zvláštního zřetele hodné, kdy lze od podmínky vyčerpání opravných prostředků upustit, právní předpis blíže nedefinuje ani neposkytuje vodítko, v čem mohou být spatřovány. Ponechává tedy na úvaze soudu, aby v každém konkrétním případě dovodil a zdůvodnil, zda na straně účastníka byly objektivně dány takové okolnosti, pro které na něm pro účely odpovědnosti státu za škodu netřeba podání opravného prostředku vyžadovat. Půjde zejména o případy, kdy by skutečnost, že poškozený nevyužil všech procesních prostředků, představovala vůči němu přílišnou tvrdost (srov. Vojtek, P., Bičák, V. Odpovědnost za škodu při výkonu veřejné moci. Komentář. 4. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, komentář k ustanovení § 8 odst. 3 OdpŠk, a dále komentář k témuž ustanovení autorů Ištváněk, F., Simon, P., Korbel, F., Praha: Wolters Kluwer, 2017). Odvolací soud ve svém rozhodnutí dále uvádí, že v souzené věci byla již podle žalobních tvrzení exekuce zahájena v roce 2012. K dražbě žalobcových nemovitostí však došlo až dne 5. 6. 2014, na základě dražební vyhlášky ze dne 4. 3. 2014, jak plyne z usnesení o přiklepu ze dne 6. 6. 2014, připojeného žalobcem k žalobě. Z uvedeného se dle odvolacího soudu podává (a žalobce již v žalobě netvrdí nic jiného), že žalobce pozbyl nemovitosti, v jejichž exekučním prodeji spatřuje škodu, až v průběhu roku 2014. Závěr o tom, že neplatnost rozhodčích doložek, svěřujících rozhodování sporů „soukromým rozhodčím soudům“ (o který šlo i v souzené věci), je namístě v exekuci promítnout rozhodnutím o jejím zastavení podle § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř., byl přijat a odůvodněn již usnesením velkého senátu občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 10. 7. 2013, sp. zn. 31 Cdo 958/2012, publikovaným ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek Nejvyššího soudu pod č. 92/2013 (dále „R 92/2013“) a uveřejněným (pro laickou veřejnost nejpozději - k tomu viz rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 24. 9. 2021, sp. zn. 29 ICdo 127/2019) dne 2. 1. 2014 vydáním sešitu č. 9/2013, v němž bylo toto rozhodnutí obsaženo. Podle odvolacího soudu bylo proto na žalobci jako povinném, aby podal v intencích R 92/2013 návrh na zastavení exekuce, maje dostatek prostoru, aby tím odvrátil exekuční prodej nemovitostí. O vedení exekuce, stejně jako o krocích soudního exekutora činěných za účelem prodeje nemovitostí, přitom, jak se podává ze spisu soudního exekutora, žalobce jako povinný prokazatelně věděl (usnesení o nařízení exekuce spolu s exekučními příkazy postihujícími mimo jiné nemovitosti mu bylo doručeno osobně dne 31. 8. 2012, dne 27. 11. 2013 převzal osobně usnesení nařizující ohledání nemovitostí a ustanovení znalce k jejich ocenění, dne 3. 2. 2014 mu bylo osobně doručeno usnesení soudního exekutora o ceně nemovitostí, následně mu byla - jakkoliv již náhradním způsobem - doručena i dražební vyhláška). Žádné důvody, pro něž by žalobci ve smyslu ustanovení § 8 odst. 3 OdpŠk nebylo namístě klást jeho procesní pasivitu v exekuci k tíži, odvolací soud neshledal. Takový důvod podle odvolacího soudu nelze spatřovat jen ve skutečnosti, že exekuce mohla (měla) být zastavena soudním exekutorem, respektive exekučním soudem i bez návrhu. Závěr soudu prvního stupně o nedůvodnosti žaloby tedy odvolací soud shledal správným, byť z jiného než soudem prvního stupně dovozeného důvodu. O nákladech odvolacího řízení odvolací soud rozhodl podle § 224 odst. 1 a § 142 odst. 1 o. s. ř. a contrario, neboť v odvolacím řízení úspěšné žalované žádné náklady nevznikly.

II. Dovolání a vyjádření k němu

8. Rozsudek odvolacího soudu napadl žalobce (dále také jako „dovolatel“) v celém jeho rozsahu včasně podaným dovoláním, ve kterém uplatnil následující dovolací důvody.

9. Odvolací soud se podle žalobce ve svém rozhodnutí odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu a dále napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného práva, která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena.

10. První otázkou, kterou dovolatel předložil dovolacímu soudu a která nebyla dle jeho názoru doposud dovolacím soudem řešena, je otázka, zda se povinnost podání návrhu na zastavení exekuce jako nutné podmínky pro uplatnění náhrady škody vůči státu vztahuje i na nezákonné rozhodnutí v podobě usnesení o nařízení exekuce, které bylo vydáno před 31. 12. 2012. Odvolací soud žalobci ve svém rozhodnutí vytkl, že v postavení povinného neuplatnil v průběhu exekuce návrh na zastavení exekuce, ačkoliv dle § 8 odst. 3 OdpŠk, ve znění od 1. 1. 2013, je takový postup zákonem výslovně požadován. Žalobce má za to, že aplikace uvedeného zákonného ustanovení a vytýkání nepodání návrhu na zastavení exekuce jako automatického důvodu pro nepřiznání náhrady škody vůči státu není ze strany odvolacího soudu správné. Žalobce konstatoval, že nezákonné rozhodnutí v tomto případě představuje usnesení o nařízení exekuce vydané dne 15. 8. 2012, tj. před účinností novely č. [396/2012](#) Sb., kterou byla povinnost podání návrhu na zastavení exekuce do předmětného zákonného ustanovení implementována. V případě žalobce tak jediným skutečným opravným prostředkem proti nezákonnému rozhodnutí v podobě usnesení o nařízení exekuce bylo vždy jediné odvolání. Žalobce ve svém dovolání dále poukázal na závěr odvolacího soudu, že se mohl (žalobce) seznámit s konkrétní sjednocující judikaturou ve vztahu k nutnosti zastavení exekucí vedených podle neplatných rozhodčích nálezů ke dni 2. 1. 2014. Nezákonné rozhodnutí tedy v tomto případě dle názoru žalobce nabylo právní moci, aniž by se tento mohl proti němu účinně (s vědomostí o změně judikatury) bránit. Co se týče přechodných ustanovení čl. XV novely č. [396/2012](#) Sb., kterou byl mezi vyjmenované (pojmenované) opravné prostředky, které mají být použity žadatelem při náhradě škody při existenci nezákonného rozhodnutí, zařazen i návrh na zastavení exekuce, neposkytuje uvedená část novely, a ani novela samotná generálně, žádné vodítko. Takové vodítko pak lze dle názoru dovolatele nalézt v § 36 OdpŠk, podle kterého se odpovědnost za nezákonná rozhodnutí vydaná před účinností zákona řídí dosavadními předpisy. Dle názoru žalobce proto nemůže být ve smyslu § 8 odst. 3 OdpŠk požadováno, aby ve vztahu k nezákonnému rozhodnutí v podobě usnesení o nařízení exekuce využil jiného opravného prostředku než odvolání, které však v důsledku nejednoznačné judikaturní praxe v té době uplatnit nemohl.

11. Dovolatel má dále za to, že se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu (konkrétně rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 6. 9. 2021, sp. zn. 30 Cdo 494/2021), a to při rozhodování o existenci důvodů zvláštního zřetele hodných pro nepodání návrhu na zastavení exekuce, respektive posuzování tvrdosti použití tohoto ustanovení vůči žalobci. Žalobce uvádí, že již samotná klasifikace důvodu pro náhradu škody ze strany soudů pro něj byla překvapivá, neboť v žalobě původně uplatňoval svůj nárok z důvodu, že nezákonné rozhodnutí v podobě usnesení o nařízení exekuce nebylo zrušeno, jako nesprávný úřední postup soudu spočívající ve vydání uvedeného rozhodnutí, kdy takový zásah uplatnění opravných prostředků ze strany poškozeného zásadně nevyžaduje. S ohledem na přesvědčivou argumentaci soudu prvního stupně však přijal překvalifikování jeho nároku, resp. jeho podstaty, na nezákonné rozhodnutí. Soud prvního stupně však ve svém rozhodnutí vůbec splnění podmínky dle § 8 odst. 3 OdpŠk nezkoumal. K tomu naopak pro žalobce překvapivě přistoupil až soud odvolací, který jej však rovněž nevyzval k doplnění tvrzení. Zároveň dle žalobce ani z ničeho nevyplývá, že by sám odvolací soud aktivně zjišťoval, zda zde existují důvody zvláštního zřetele hodné, pro které nemohl žalobce (dovolatel) uplatnit zákonem požadované opravné prostředky. Odvolací soud naopak sám uzavřel, že takové důvody neshledal. Ani

se závěrem odvolacího soudu, že takový důvod nelze spatřovat jen ve skutečnosti, že exekuce mohla (měla) být zastavena soudním exekutorem, respektive exekučním soudem i bez návrhu, žalobce nesouhlasí. Žalobce má ze všech výše uvedených důvodů za to, že odvolací soud jednak řádně nezkoumal důvody pro nepodání opravného prostředku (v rozporu s judikaturou dovolacího soudu), a dále nepřipustně bez dalšího uzavřel, že pasivita exekučního soudu nemůže bez dalšího být sama o sobě takovým důvodem, aniž by zohlednil náročnost nikoliv zákonného, nýbrž ryze judikaturního rámce složitosti otázky pro osobu povinného v relativně krátkém časovém období.

12. Žalovaná se k dovolání žalobce nevyjádřila.

III. Přípustnost dovolání

13. Nejvyšší soud v dovolacím řízení postupoval a o dovolání rozhodl podle zákona č. [99/1963](#) Sb., občanský soudní řád, ve znění účinném od 1. 1. 2022 (viz čl. II a XII zákona č. [286/2021](#) Sb.), dále jen „o. s. ř.“.

14. Dovolání bylo podáno včas (§ 240 odst. 1 o. s. ř.), osobou k tomu oprávněnou, za splnění podmínky § 241 odst. 1 o. s. ř.

15. Podle § 236 odst. 1 o. s. ř. lze dovoláním napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, pokud to zákon připouští.

16. Podle § 237 o. s. ř. není-li stanoveno jinak, je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu, nebo která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešena právní otázka posouzena jinak.

17. Podle § 238 odst. 1 písm. h) o. s. ř. dovolání podle § 237 o. s. ř. není přípustné proti rozhodnutím v části týkající se výroku o nákladech řízení. V rozsahu té části výroku I napadeného rozsudku odvolacího soudu, kterou byl potvrzen výrok II rozsudku soudu prvního stupně, a výroku II napadeného rozsudku odvolacího soudu je tak dovolání objektivně nepřipustné. Nejvyšší soud však dovolání v tomto rozsahu neodmítl, neboť nákladový výrok zrušil jako akcesorický v souvislosti se zrušením části napadeného rozsudku.

18. Dovolání je přípustné ohledně otázky, zda se povinnost uplatnění návrhu na zastavení exekuce jako nutné podmínky pro uplatnění náhrady škody vůči státu vztahuje i na nezákonné usnesení o nařízení exekuce, které bylo vydáno před 31. 12. 2012, neboť jde o otázku v judikatuře Nejvyššího soudu dosud neřešenou.

19. Dovolání je také přípustné pro řešení otázky poučení účastníka řízení podle § 118a odst. 1 o. s. ř., neboť za situace, kdy odvolací soud uzavřel, že bylo ve věci vydáno nezákonné rozhodnutí, se napadené rozhodnutí odvolacího soudu v otázce rozsahu poučovací povinnosti rozchází s ustálenou judikaturou Nejvyššího soudu.

IV. Důvodnost dovolání

20. Dovolání je částečně důvodné.

21. Podle § 8 odst. 3 OdpŠk nejde-li o případy zvláštního zřetele hodné, lze nárok na náhradu škody způsobené nezákonným rozhodnutím přiznat pouze tehdy, pokud poškozený využil v zákonem stanovených lhůtách všech procesních prostředků, které zákon poškozenému k ochraně jeho práva poskytuje; takovým prostředkem se rozumí řádný opravný prostředek, mimořádný opravný prostředek, vyjma návrhu na obnovu řízení, a jiný procesní prostředek k ochraně práva, s jehož uplatněním je spojeno zahájení soudního, správního nebo jiného právního řízení, nebo návrh na zastavení exekuce.

22. Podle § 118a odst. 1 o. s. ř. ukáže-li se v průběhu jednání, že účastník nevylicil všechny rozhodné skutečnosti nebo že je uvedl neúplně, předseda senátu jej vyzve, aby svá tvrzení doplnil, a poučí jej, o čem má tvrzení doplnit a jaké by byly následky nesplnění této výzvy.

23. Podle § 213b odst. 1 o. s. ř. se v odvolacím řízení postupuje podle § 118a; tento postup však nemůže vést k uplatnění nových skutečností nebo důkazů v rozporu s ustanovením § 205a nebo § 211a nebo k uplatnění procesních práv, která jsou za odvolacího řízení nepřijatelná.

24. Jak uvedl odvolací soud v odůvodnění svého rozsudku, smysl ustanovení § 8 odst. 3 OdpŠk (obdobně jako § 8 odst. 2 OdpŠk, ve znění účinném do 26. 4. 2006) vychází z obecné zásady prevence, podle které by měl účastník řízení využít všech procesních prostředků v řízení samotném, které mu zákon k ochraně jeho práva poskytuje a které jsou zároveň způsobilé odstranit nezákonné rozhodnutí. Dané ustanovení tak vylučuje odpovědnost státu za okolnosti, kdy poškozený využitím dostupných právních prostředků mohl odvrátit jemu hrozící škodu, ale neučinil tak. Situaci, že nezákonné rozhodnutí vyvolávalo škodlivé následky, tak z části zapříčinil sám poškozený, který mohl a měl využít opravných prostředků, jimiž byl vybaven k obraně proti nezákonným rozhodnutím. Podání opravných prostředků proti rozhodnutím, které (poškozený) účastník vnímá jako škodlivé, lze jednak předpokládat, neboť se v zásadě každý snaží limitovat vlastní újmy, jednak je i procesní aktivitou zásadně chtěnou, jelikož přispívá k dosahování vysoké úrovně rozhodování. S ohledem na uvedenou zásadu prevence vzniku škod je nutné trvat na tom, aby nezákonné rozhodnutí bylo odstraněno v co možná nejkratší době (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 8. 2015, sp. zn. 30 Cdo 4389/2013, uveřejněný pod č. 44/2016 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, a ze dne 10. 11. 2015, sp. zn. 30 Cdo 3322/2013).

25. Daný názor odpovídá i důvodové zprávě k zákonu č. [160/2006](#) Sb. (srov. zvláštní část důvodové zprávy k bodu 10). Ústavní soud přitom ve vztahu k podmínce uvedené v § 8 odst. 3 OdpŠk opakovaně zdůraznil, že pravidlo vyčerpání procesních opravných prostředků vyžaduje, aby stěžovatel řádně využil ty prostředky, které jsou dostupné a dostatečné k dosažení nápravy tvrzených porušení. Existence efektivních opravných prostředků musí být jistá nejen v teorii ale také v praxi, jinak ztrácí požadovanou přístupnost a efektivnost. Stěžovatel není povinen využívat prostředky, které jsou nedostatečné a neefektivní (srov. například žalobcem citovaný náleží Ústavního soudu ze dne 2. 6. 2011, sp. zn. IV. ÚS 3719/10).

26. V případě dovolatele byla exekuce zahájena v roce 2012. Proti usnesení o nařízení exekuce měl žalobce k dispozici jako prostředek nápravy odvolání (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 6. 2018, sp. zn. 30 Cdo 5792/2017), který nevyužil.

27. Povinnost podání návrhu na zastavení exekuce jako nutné podmínky pro uplatnění náhrady škody vůči státu byla v § 8 odst. 3 OdpŠk stanovena zákonem č. [396/2012](#) Sb., kterým se mění zákon č. [99/1963](#) Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony (účinným od 1. 1. 2013). Od daného data proto byl návrh na zastavení exekuce dovolateli dostupným prostředkem nápravy (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 1. 2019, sp. zn. 30 Cdo 2407/2017). Ani ten však dovolatel v pozici povinného nevyužil.

28. Zbývá posoudit, zda a případně v jaké době šlo ohledně uvedených prostředků nápravy o prostředky nejen dostupné, ale i účinné. Dovolací soud respektuje postup odvolacího soudu, který se účinností případného odvolání proti nařízení exekuce nezabýval z důvodu hospodárnosti a zaměřil svou pozornost na efektivitu návrhu na zastavení exekuce. Nejvyšší soud proto nejprve přezkoumal danou úvahu odvolacího soudu.

29. Závěr o tom, že neplatnost rozhodčích doložek, svěřujících rozhodování sporů „soukromým rozhodčím soudům“ (o který šlo i v předmětné věci), je namísto v exekuci promítnout rozhodnutím o jejím zastavení podle § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř., byl přijat a odůvodněn již usnesením velkého senátu občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 10. 7. 2013, sp. zn. 31 Cdo 958/2012, publikovaným ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek Nejvyššího soudu pod č. 92/2013 a uveřejněným (pro laickou veřejnost nejpozději – k tomu viz rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 24. 9. 2021, sp. zn. 29 ICdo 127/2019) dne 2. 1. 2014 vydáním sešitu č. 9/2013, v němž bylo toto rozhodnutí obsaženo. K dražbě žalobcových nemovitostí však došlo až dne 5. 6. 2014, na základě dražební vyhlášky ze dne 4. 3. 2014, jak plyne z usnesení o příklepu ze dne 6. 6. 2014, připojeného žalobcem k žalobě. Z uvedeného vyplývá, že dovolatel mohl a měl uplatnit prostředek nápravy spočívající v návrhu na zastavení exekuce minimálně v době od 2. 1. 2014 do 4. 6. 2014. Šlo přitom o prostředek nápravy nejen dostupný, jak je uvedeno výše, ale i efektivní.

30. Pokud ve svém dovolání žalobce uvádí, že při řešení jím uvedené otázky má soud zohlednit § 36 OdpŠk (přechodné ustanovení), kde je mimo jiné uvedeno, že „odpovědnost za škodu způsobenou rozhodnutími, která byla vydána přede dnem účinnosti zákona, a za škodu způsobenou přede dnem účinnosti zákona nesprávným úředním postupem se řídí dosavadními předpisy“, dovolací soud připomíná, že toto ustanovení se vztahuje k zákonu č. [82/1998](#) Sb., nikoli k jeho novele provedené zákonem č. [396/2012](#) Sb., který sám vlastní přechodné ustanovení ve vztahu k novele zákona č. [82/1998](#) Sb. neobsahuje. Uplatní se zde tedy princip tzv. nepravé zpětné účinnosti nové právní úpravy.

31. Ze shora vysvětleného principu prevence je přitom zjevné, že má poškozený povinnost využít prostředek nápravy předvídaný v § 8 odst. 3 OdpŠk v situaci, kdy jej má k dispozici, což v žalobcově případě bylo v době minimálně od 2. 1. 2014. Není podstatné, že v době vydání nezákonného rozhodnutí § 8 odst. 3 OdpŠk jako takový prostředek nápravy návrh na zastavení exekuce výslovně neuváděl.

32. Ohledně uvedené právní otázky je tak napadený rozsudek věcně správný a dovolání není důvodné.

33. Odvolací soud dále své právní posouzení v napadeném rozsudku postavil na závěru, že předmětné usnesení o nařízení exekuce je nezákonným rozhodnutím ve smyslu § 8 odst. 1 OdpŠk. Dle odvolacího soudu bylo na žalobci jako povinném, aby podal návrh na zastavení exekuce a tím odvrátil exekuční prodej nemovitostí, přičemž odvolací soud neshledal žádné důvody, pro něž by žalobci ve smyslu § 8 odst. 3 OdpŠk nebylo namísto klást jeho procesní pasivitu k tíži. Učinil tak bez toho, aniž by žalobce k tvrzení takového důvodu v souladu s výše citovaným § 118a odst. 1 o. s. ř., aplikovaným ve spojení s § 213b odst. 1 o. s. ř., vyzval, a to za současného upozornění na procesní neúspěch, který by mu v případě nevyhovění této výzvě v řízení hrozil.

34. Z rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 6. 9. 2021, sp. zn. 30 Cdo 494/2021, přitom vyplývá, že za situace, kdy odvolací soud uzavře, že ve věci bylo vydáno nezákonné rozhodnutí, má být účastník řízení vyzván postupem podle § 118a odst. 1 o. s. ř. k tvrzení důvodů zvláštního zřetele hodných, pro které účastník řízení nevyužil prostředky dostupné a reálně účinné k odvrácení následků nezákonného rozhodnutí. Právní posouzení dotčené procesní otázky odvolacím soudem, pro kterou bylo dovolání připuštěno, je tudíž nesprávné, a napadené rozhodnutí proto neobstojí.

35. Na uvedeném ničem nemění skutečnost, že odvolací soud o věci rozhodl bez nařízení odvolacího jednání, byť se souhlasem účastníků řízení. Odvolací soud takovým postupem zatížil řízení vadou, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci. Tato vada spočívá v tom, že odvolací soud nemůže o odvolání rozhodnout bez nařízení jednání s vědomím povinnosti vyzvat žalobce postupem podle § 118a odst. 1 o. s. ř. k tvrzení důvodů zvláštního zřetele hodných, pro které účastník řízení nevyužil prostředky dostupné a reálně účinné k odvrácení následků nezákonného rozhodnutí. Soud prvního stupně se přitom touto otázkou vůbec nezabýval, rozsudek odvolacího soudu proto v tomto směru představuje tzv. překvapivé rozhodnutí.

36. Odvolací soud se bude v navazujícím řízení znovu zabývat okolnostmi podání návrhu na zastavení exekuce povinným, konkrétně důvody, pro které žalobce jako povinný nepodal návrh na zastavení exekuce. Shledá-li, že měl dovolatel důvody zvláštního zřetele hodné pro nepodání daného prostředky nápravy, posoudí, zda bylo pro dovolatele efektivní podat proti nařízení exekuce odvolání z důvodu nevykonatelnosti exekučního rozhodčího nálezu a zda měl žalobce důvody zvláštního zřetele hodné toto odvolání nepodat.

37. Nejvyšší soud vzhledem k výše uvedenému rozsudek odvolacího soudu podle ustanovení § 243e odst. 1 o. s. ř. zrušil, a to včetně navazujícího výroku o nákladech řízení.

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Majetková podstata \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Náhrada škody \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Odpovědnost státu za újmu \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Předběžné opatření](#)
- [Valná hromada \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Pracovní doba](#)
- [Exekuce](#)
- [Důkazní břemeno](#)
- [Dokazování, neúčinnost právního jednání](#)
- [Katastr nemovitostí](#)
- [Náhrada za ztrátu na výdělku \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)